Toespraak Jan Marijnissen

BIG PARTY – Nieuwjaarsfeest SP

013, Tilburg, 5 januari 2003

Dames en heren,

Het jaar 2002 zit erop en een nieuw, spannend jaar is begonnen.
Ik hoop dat 2002 voor u persoonlijk de moeite waard was en dat 2003 u brengt wat u ervan verwacht. Dat compenseert dan een beetje het gegeven dat 2002 in politiek en maatschappelijk opzicht een verloren jaar was en dat voor 2003 allerlei seinen op rood staan. Nationaal en internationaal.

Om met dat laatste te beginnen:
2002 was het jaar waarin we er weer niet in slaagden de welvaart op de wereld wat eerlijker te verdelen.
Integendeel: de rijken werden weer rijker en de armen weer armer.
Als wij onze eigen achterban, u dus, vragen wat het belangrijkste probleem van dit moment is, luidt het vaste antwoord: de ongelijke verdeling van de welvaart op de wereld.
Daar ben ik trots op.
Maar u bent gelukkig niet bijzonder. Wereldwijd denken mensen er zo over.
Het is de economische onwil en de politieke onmacht die verhindert dat iedereen een dak boven het hoofd heeft en op tijd een bord eten krijgt.
Daaraan móet iets gebeuren in 2003.
De op 1 januari geïnstalleerde nieuwe president van het grootste land van Latijns-Amerika, president Lula van Brazilië, met wie ik me erg verwant voel – we hebben beiden onze school niet afgemaakt en in de metaal onze kost verdiend – stelt zich ten doel dat iedereen elke dag minimaal 's middags en 's avonds een echte maaltijd kan nuttigen.
Ik vind dat een prachtig voornemen.
Lula is dan ook een socialist. De man heeft het gebracht van vakbondsman tot president van het grootste land van Zuid-Amerika. Brazilië is een arm land, met veel corruptie en veel andere, grote

problemen. Het is ook een land dat afwisselend is geleid door een junta of door rijken die de macht kochten. Geen wonder dat het land erg afhankelijk is van het internationale bedrijfsleven. Het is de vrees van Lula dat dit bedrijfsleven zijn regering zal afknijpen zoals dat eerder is gebeurd met bijvoorbeeld Allende in Chili.
Ik vind dat Nederland hem alle mogelijke hulp moet aanbieden om zijn doel van "eten voor iedereen" te bereiken.

En ik vind dat Nederland nog méér moet doen.
In tijden dat het ons wellicht economisch wat minder gaat, gaat het anderen op de wereld nog veel, héél veel slechter.
In Afrika is zich opnieuw een geweldige hongersnood aan het voltrekken en als we niks doen sterven er weer miljoenen mensen.
Daarom zal de SP ook blijven pleiten voor structurele verhoging van de Nederlandse ontwikkelingshulp naar ten minste 1 cent van elke euro die we verdienen.
Voor wie dat weinig zegt, betekent dat een miljard euro meer dan nu – ofwel een paar nutteloze straaljagers minder!
Dat zeg ik tegen Mat Herben, die in strijd met alle verkiezingsbeloften van zijn partij, besloot om samen met CDA en VVD de meest krankzinnige wapenorder ooit te doen: een gevechtsvliegtuig waarvoor geen vijand te vinden is.
Vliegtuig spotten is best, Mat – maar ze voor die hobby van ons belastinggeld kópen, dat gaat wel erg ver!

Tegenover onze wens om eerlijker te delen, staat de schraperigheid van de VVD die zelfs voor verláging (als percentage van het BBP) van het geld voor ontwikkelingshulp pleit.
Zalm zegt néé tegen de armen van de wereld.
Maar Zalm zegt já, ga je gang, tegen de rijken hier.
Hij stond toe –- hij was acht jaar lang minister van Financiën – dat er in 2002 60 miljard euro aan Nederlands zwart geld op buitenlandse banken stond geparkeerd!
Geld waarover geen belasting wordt betaald!

Is dat van u? Het is niet van mij!
Het is van hen die te veel hebben, en niet willen meebetalen aan dat "wat van ons allemaal is".
En als er niks verandert, gaat dat dit jaar gewoon door. U en ik moeten belasting betalen maar wie zwemt in het geld mag het van Zalm, feitelijk straffeloos laten stromen naar de geheime rekeningen in Luxemburg, Liechtenstein en Zwitserland. Dat is wáárdeloos, dat is nórmloos, dat is een grove schande en dus noem ik het ook zo.
En ik vraag aan Jan Peter Balkenende: waar blíjf je met je normen en waarden als je deze grote graaiers hun gang laat gaan?
Waarom wél jagen op arme bolletjesslikkers en niet op rijke belastingflikkers?

Als onze regering dat wél deed, dan hadden we meer geld te besteden.
Bijvoorbeeld aan een eerlijker verdeling van de wereldse welvaart. Dat is niet alleen fatsoenlijk. Dat is ook in ieders belang, meer eerlijkheid. Vrede op aarde kan niet zonder éten op aarde.

Schrik niet: in het afgelopen jaar stierven wereldwijd evenveel mensen van de honger als aan de gevolgen van te veel en te vet eten. En zonder eten, medische zorg, vrijheid en vooral hoop op een betere toekomst élders kun je het mensen niet kwalijk nemen dat ze het híer komen zoeken. Dan kan Zalm wel stoer roepen dat Nederland vól is – maar voor lege magen is dat een loze kreet!
Wie écht iets wil doen aan de gigantische migratiestromen over onze planeet móet eraan werken dat iedereen het zijne krijgt. Wie dat negeert, blokkeert of saboteert, zal altijd op ons botsen. Voor ons geldt, nu en straks: internationale solidariteit!

Naast eten vergt vrede op aarde vooral: géén nieuwe oorlog.
In delen van Afrika, Zuidoost-Azië en in het Midden-Oosten woeden oorlogen. En daar lijkt het niet bij te blijven.
Want, wie kijkt en luistert naar George Bush slaat de angst om het hart.
Wat bezielt de machtigste man van de wereld om koste wat kost een oorlog te willen beginnen tegen Irak?
Het kan niet de persoon van Saddam Hoessein zijn. Die kon immers ooit juist met westerse steun zijn

dictatoriale macht verwerven en vasthouden.
Het kan ook niet het gruwelijke lijden van het Irakese volk zijn – want dat lijdt niet alleen onder de terreur van Saddam maar vooral onder de botte sancties, waardoor er massa's mensen van honger creperen en sterven in dit treurige land.
Het kan ook niet het vermoeden zijn dat Saddam massavernietigingswapens heeft. Immers; Noord-Korea schreeuwt het van de daken dat ze daar kernbommen aan het maken zijn en Bush zegt: daar moeten we dan eens goed over praten. Israël heeft een kernbom – en Bush vindt het best. Pakistan en India hebben kernbommen en bedreigen er elkaar mee, maar Bush laat ze begaan. En Amerika zelf is zowel de grootste producent als eigenaar van massavernietigingswapens…
Wat is het dan wel dat Bush bezielt?
Het klinkt te plat om waar te zijn, maar toch vrees ik ervoor.
Het is de geweldige voorraad olie onder Irak die Bush brengt tot zijn oorlogszuchtige taal en straks zijn onverantwoorde oorlog.

Het kabinet is demissionair, de Kamer staat op het punt plaats te maken voor een nieuwe bemanning maar onze minister van Buitenlandse Zaken, De Hoop Scheffer, gedraagt zich als de gouverneur van de 51ste staat van Amerika. En onze minister-president zegt dat Irak onderhand eens internationale afspraken moet nakomen als het erger wil voorkomen.
Jazeker – dat moet. Dat moet echt en de wereldgemeenschap moet daar ook zwaar op inzetten. Van mij mogen staatshoofden en ex-staatshoofden die zich schandelijk gedragen en een bedreiging voor de wereldvrede zijn, opgespoord en opgepakt worden. Of ze nu Milosevic, Omar, Saddam of Pinochet heten.
Maar waarom tolereert onze regering dan wel dat het machtigste land van de wereld schaamteloos het in Nederland gevestigde Internationale Strafhof saboteert? Een internationaal orgaan dat we precies daarvoor in het leven hebben geroepen?
Laten we ophouden om te meten met twee maten in de internationale politiek.
En laten we néé zeggen tegen een nieuwe oorlog, die duizenden doden en gewonden zal eisen – onder wie hoogstwaarschijnlijk níet Saddam Hoessein – en, volgens Ruud Lubbers, hoge commissaris

van de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, wellicht een miljoen nieuwe vluchtelingen. Ik heb het al aan Gerrit Zalm voorgehouden: hoe kun je zeggen dat Nederland vol is en tegelijkertijd meewerken aan een oorlog die het internationale vluchtelingenprobleem enorm zal vergroten? Wat is dat voor waanzin?

Ik heb het dan niet over de economische gevolgen van een nieuwe oorlog. Ik denk altijd eerst aan *mensen*, dan pas aan *centen*. Maar het is zeker: een oorlog in Irak zal de olieprijs verder omhoog jagen, wellicht zelfs verdubbelen. En dat zal gevolgen hebben. De wereld draait, of we dat leuk vinden of niet, op olie. Denk eens aan de gevolgen voor arme landen. Hun zwakke economieën kunnen eraan ten gronde gaan. Maar ook aan ons zullen de economische gevolgen niet voorbijgaan. Daar heeft de president van de Europese Centrale Bank, Wim Duisenberg, terecht op gewezen. Een oorlog is ook in dit opzicht werkelijk volstrekt onverantwoord.
Ik vind dat Nederland niet langer als een schoothondje achter Bush moet blijven aanlopen. Ik vind dat Nederland zich niet een nieuwe oorlog mag laten inrommelen.
Als SP werken we mee in het Platform tegen de nieuwe oorlog dat nu voorbereidingen treft voor een grote demonstratie op 15 februari, als overal in Europa massa's mensen tegen de oorlog zullen protesteren. We werken samen met kerkelijke en humanitaire organisaties, met vredesbewegingen en met tal van verontruste burgers. En we weten dat 60 procent van de bevolking met ons tégen een nieuwe oorlog is. Ik hoop dat ik ook op jullie mag rekenen!

2002 was ook het jaar waarin we van alles kregen waar we niet om gevraagd hadden: de euro bijvoorbeeld. Waarom mochten we ons niet uitspreken voor of tegen de euro, zoals de SP bepleitte? Waarom droeg onze regering haar nationale democratische bevoegdheden over onze economische en monetaire politiek over aan een ongecontroleerde, gesloten, ondemocratische Europese Centrale Bank? (Waar Nederland binnen niet al te lange tijd zelfs zijn zetel in het bestuur gaat verliezen.)
Weet u dat vanwege de euro en de daarachter liggende afspraken Duitsland volgens de euro-regels nu gestraft moet worden, omdat het land onder water liep in 2002 en de regering met hulpmaatregelen voor de getroffenen moest komen? Weet u dat ons hetzelfde dreigt als de Maas onverhoopt toch gaat vollopen en overstromen?

Dáárom zijn wij tegen de euro; niet uit *nostalgisch* maar uit *democratisch* en sociaal oogpunt.
Als regeringen in Europa gedwongen worden door de regels van de euro om asociaal beleid te voeren, de eigen bevolking in de steek te laten ten gunste van de belangen van Europese multinationals, dan zeg ik: euro, pleuro!
En natuurlijk heb ik net als u en iedereen er vreselijk de pest in dat ondanks alle dikke beloften van Gerrit Zalm, alles na de invoering van de euro, veel duurder is geworden.
Tegenwoordig hoor je al: op de markt is uw euro een gulden waard! En in het café is het nog erger.

2002 was het jaar waarin we spraken over de schande van Srebrenica – wat leidde tot de val van het kabinet-Kok 2. In 2003 krijgen we het resultaat van het parlementair onderzoek, waarop wij zo lang aangedrongen hebben. Fenna Vergeer zit namens ons in de onderzoekscommissie. Ik hoop dat ze samen met haar collega's nu snel aan ons allen verslag doet van een van de zwartste bladzijden uit onze naoorlogse geschiedenis. Ik hoop dat we er allemaal veel van zullen leren. Zodat we in de toekomst voorkomen dat we ooit nog mensen zo in de steek laten, mensen die we zouden beschermen en lieten vermoorden.

2002 was ook het jaar van de bouwfraude. Tijdens de parlementaire enquête, waarin Jan de Wit de SP vertegenwoordigde, keek ondernemend Nederland even in de spiegel. Dat was schrikken! Wat een aanfluiting: al die hoge heren die elkaar en ambtenaren liepen te smeren en te fêteren en ons te besodemieteren! Wat een slappe hap van opeenvolgende bewindslieden, die altijd zo goed zijn in keihard optreden tegen kleine mensen maar bang blijken voor hoge pieten! Wat een collectieve aanval van Alzheimer bij al managers, ministers en ambtenaren. Ik ben razend benieuwd of er in 2003 ook maar één van die bedriegers voor de rechter zal komen te staan.

2002 was ook het jaar van Balkenende-1. Het paste gemakkelijk binnen een jaar. Wat zeg ik, 90 dagen was nog te lang. Ministers maakten meer ruzie dan beleid – en wat er tot stand kwam, was geen wederopbouw maar doorrommelen in de puinhopen die Paars had achtergelaten.

2002 Was natuurlijk ook het jaar waarin Pim Fortuyn kwam, zag en vermoord werd. Die gebeurtenis schokte het land. Bij Nederlandse politiek past verbaal geweld, absoluut geen fysiek geweld. De

moordenaar van Fortuyn vermoordde ook die goede norm. Hij moet daarvoor zwaar gestraft worden als het aan mij ligt. Pim Fortuyn komt de eer toe dat hij herinnerd wordt als iemand die op onconventionele wijze, als een echte nonconformist, de zittende politieke elite de stuipen op het lijf heeft gejaagd.

2002 Was niet alleen maar treurnis. Feyenoord won de UEFA-cup, Boogerd de koninginnerit in de Tour en Guus Hiddink bijna het WK. En in 2003 zit Ajax in de tweede ronde van de Champions League, gaat het Nederlands Elftal zich plaatsen voor het EK en winnen we het songfestival, als we tenminste Bob Fosko afvaardigen.

En wij? Wij wonnen op 15 mei de verkiezingen: van 5 naar 9 zetels, vrijwel een verdubbeling. We wonnen nog meer: na 15 mei werden er meer voorstellen van de SP in de Kamer aangenomen dan in de acht jaar daarvoor. Om sluiting van ziekenhuizen te voorkomen, om een parlementair onderzoek naar het integratiebeleid te beginnen, om mensen te helpen bij het krijgen van huursubsidie en nog veel meer.
2002 was ook het jaar van de snelle groei van ons ledental. Nu, aan het begin van 2003 zijn we, na de klip van de 35.000 genomen te hebben op ons congres, inmiddels ook al de mijlpaal van de 36.000 leden gepasseerd. Geen enkele partij in dit land kan die groei ook maar benaderen.
Nog meer mooi nieuws: in alle peilingen staat de SP op dikke winst, bij de een op 16, bij de ander op 21 zetels.
En uit onderzoek van De Telegraaf blijkt dat het vertrouwen inmiddels dusdanig is dat 20 procent van de bevolking van mij een tweedehands auto zou durven kopen! Later kan ik daarmee dus de kost verdienen!

Het oordeel van veel mensen over onze partij is veranderd – in positieve zin.
Dat heeft te maken met het feit dat ook wijzelf veranderd zijn. We hebben geleerd van onze fouten, we hebben iets gedaan met de rijke ervaring die we opdeden in de afgelopen dertig jaar. We zijn nog steeds eigenzinnig, maar gelukkig steeds minder eigenwijs. We hebben geleerd te luisteren naar de meningen van mensen in het land. We weten dat we de wijsheid niet in pacht hebben en dat we veel,

heel veel van anderen kunnen leren. Onze hele manier van werken is gebaseerd op luisteren. Naar de mensen toegaan is voor ons geen frase, maar een werkwijze. Niet alleen in verkiezingstijd dus, maar altijd!
Duizenden en duizenden van jullie zijn dagelijks op pad. Daardoor horen we meer dan welk opiniebureau dan ook. Over de problemen die mensen ondervinden – maar ook over de oplossingen die zij zien. Dat inspireert ons, dat helpt ons, dat laat ons steeds weer zien en horen waarom we doen wat we doen.
De komende weken staat die inzet in het teken van 22 januari. En het belangrijkste dat daarbij een rol speelt is de vraag "hoe heeft het zo ver kunnen komen?" en "maken we het na 22 januari socialer of nog liberaler?"

Ons land is, na het kabinet-Den Uyl – op vier jaar na – geregeerd door de VVD, dan eens met steun van het CDA, dan eens (onder Paars) met de PvdA.
We kunnen rustig stellen dat de VVD de afgelopen 25 jaar de dominante factor is geweest, en dan met name het neoliberale gedachtegoed van deze partij. Daarom mag de VVD ook ter verantwoording geroepen worden.
Het ís de VVD geweest die ons wijsmaakte dat dit land behoefte had aan zogenaamde Amerikaanse dynamiek.
Het ís de VVD geweest die onze waarschuwing wegwoof dat wie Amerikaanse dynamiek vraagt, Amerikaans toestanden krijgt. Onzin, zeiden de liberalen.
Welaan, kijk om je heen.
Zie de tienduizenden daklozen, zie de honderdduizenden kinderen in armoede, de gettovorming.
Het ís VVD-beleid geweest dat ons wijsmaakte dat we de publieke sector moesten uitkleden.
Het maakte ons ook wijs dat we zorg en onderwijs, vervoer en veiligheid, milieu en media moesten overlaten aan de door de liberalen bewierookte vrije markt. Dat niet gekozen volksvertegenwoordigers maar zelfbenoemde ondernemers het beste het belang van allen zouden kunnen garanderen.
We hebben gezien waartoe ons dat heeft gebracht.

Neem de teloorgang van de Nederlandse Spoorwegen. De NS zitten op een dood spoor, verder rijden is vragen om ongelukken. Maar NS is niet per abuis op het verkeerde spoor gekomen. Dat is het gevolg van bewust VVD-beleid. Dus als we daaraan iets willen veranderen, moeten we de VVD aan de kant zetten. Een stem op de SP betekent een stem voor het voorstel om van de spoorwegen weer ónze Nederlandse Spoorwegen te maken. ONS, Onze Nederlandse Spoorwegen. Komende week gaan we in het hele land daarover in debat met de treinreizigers onder het motto: Pak de trein terug! Treinen mogen niet langer een speeltje zijn van hen die denken dat openbaar vervoer een product is. Openbaar vervoer – en dat geldt ook voor de busbedrijven in ons land – is een nutsvoorziening. Die verdient het om ook als zodanig behandeld en geholpen te worden. De directie van NS geeft het eigenlijk ook toe: men wil afzien van een volgende prijsverhoging als de overheid met geld over de brug komt. Weg met het fabeltje van "product" en "klant" en "markt". Geen probleem – wij zeggen het al veel langer. Maar als we geld *geven* willen we ook weer de zeggenschap *nemen*. De ellende heeft nu lang genoeg geduurd. Wij zeggen: pak de trein en de bus terug!

(▸ Naar de actie 'Pak de trein terug!')

Jan Marijnissen in 013, Tilburg, op 5 januari 2003

Ook in andere sectoren waar de VVD in de afgelopen 25 jaar huisgehouden heeft, zitten we nu dik in de puree.
De privatisering van de energiebedrijven leidt niet tot lagere lasten en meer service voor de gewone burgers, maar hooguit tot voordeel voor grote bedrijven. De schaalvergroting en uitverkoop van de energiesector heeft ook geen moderne bedrijven opgeleverd – één paal omver rijden en heel Rotterdam zit zonder stroom! En het is een aanfluiting dat onze verzelfstandigde energiebedrijven het blijkbaar belangrijker vinden om ons in peperdure advertentiecampagnes te vertellen hoeveel ze van elkaar verschillen. Op radio, tv en in de krant praten ze ons aan hoe veel beter hún stroom en gas zijn dan die van de concurrentie.
Schei toch uit, gas is gas, stroom is stroom, zorg gewoon dat gas uit de gasleiding en stroom uit het

stopcontact komt, tegen betaalbare prijzen!
We importeren nu meer stroom dan ooit tevoren, vaak vuile stroom. Een prachtige, schone centrale in de Flevopolder hebben we kunnen sluiten omdat ie te schoon was en daarom een ietsiepietsie te duur in vergelijking met de stroom uit het buitenland.

Het zal u duidelijk zijn: wie van dat uitverkoopbeleid af wil, moet de VVD uit de regering zetten. Dat zeg ik niet om vervelend te doen, integendeel. Ik zeg het omdat ik voor politieke duidelijkheid ben. Ik heb ook nooit onder stoelen of banken gestoken dat ik de politieke duidelijkheid van de VVD waardeer. Je weet wat je krijgt als je Zalm en de zijnen kiest. Kaviaar voor weinigen, kruimels voor velen. Ofwel een samenleving waarin het ieder voor zich dominant is. Ik geloof niet in ieder voor zich, ik geloof in allemaal voor elkaar. Tegenover het doelbewuste liberale van de VVD stelt de SP het doelbewuste sociale. Mensen kunnen niet zonder elkaar, en mensen kunnen mét elkaar heel veel. Díe waarheid inspireert de dagelijkse politiek van de SP. Onze meetlat is eenvoudig: we kiezen consequent voor menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Elk plan, iedere maatregel, elke stap of handeling die daaraan bijdraagt krijgt gegarandeerd onze steun; alles wat er tegenin gaat, kan op ons verzet rekenen. Die stellingname plaatst ons diametraal tegenover de VVD. Dus wie liever Zalm op zijn bord dan in de regering heeft, weet wat hem of haar te doen staat.

Of de VVD in de komende jaren weer de kans krijgt achter de knoppen van beleid en bestuur te blijven, hangt vooral ook af van de opstelling van het CDA en de PvdA.
Want laten we wel wezen: zonder hún steun had de VVD nooit kunnen doen met dit land wat ze nu heeft gedaan. Als de VVD de pyromaan was, leverden CDA en PvdA de lucifers!
In de afgelopen 25 jaar waren het afwisselend CDA en PvdA die in ruil voor een plek op het pluche steeds bereid waren het beleid in essentie over te laten aan de neoliberalen. Zoals Bolkestein het ooit fijntjes zei na het aantreden van het eerste paarse kabinet: "De PvdA levert de premier, de VVD het beleid". En zoals Zalm zei na de totstandkoming van het kabinet-Balkenende: "Namens de VVD ben ik er dik tevreden mee!"

Balkenende en Bos moeten maar eens uitleggen waarom ze in het verleden de VVD aan de macht hebben geholpen en gehouden.
Bos z'n PvdA deed het acht jaar op rij met de liberalen – Zalm en Bos zaten samen op hetzelfde ministerie dat miljarden uitdeelde aan mensen die het niet nodig hadden.
En Balkenende wil het liefste doorregeren met de VVD. Ik hoop dat alle kiezers die zich christelijk geïnspireerd weten en zich sociaal voelend noemen, snappen dat een stem op Balkenende hoogstwaarschijnlijk een stem op Zalm is. Wie dat niet wil doet er wijs aan op lijst zes te stemmen.

Balkenende houdt ervan om te zeggen dat het CDA niet rechts en niet links is. Dat kan ik me voorstellen, die begrippen zijn, niet in de laatste plaats door toedoen van de PvdA, in diskrediet gebracht. Maar het CDA moet wel duidelijk zeggen of zijn koers voor de toekomst liberaal of sociaal zal zijn. Bij de val van het kabinet-Balkenende heb ik gezegd dat ik het tragisch voor de premier vond en hem als zodanig best nog wat meer tijd had willen gunnen. Maar nu het zover is, hoort Balkenende aan de kiezers te vertellen welke koers van de samenleving híj prefereert. Hij is niet *gedwongen* tot samenwerking met de VVD, hij heeft een keuze.

Dat geldt ook voor Wouter Bos. Hij heeft begrepen wat de kiezers op 15 mei hebben gezegd – zegt ie. Hij wil het echt anders doen – zegt ie. Maar wat betekent dat in de praktijk? Zet Bos een dikke streep onder het paarse avontuur? Zegt hij met mij dat de PvdA sociaal hoort te zijn of net zo goed niet kan zijn? Zegt hij met mij dat linkse kiezers trekken om een rechts beleid mogelijk te maken, een vorm van cynisme is waaraan de PvdA zich onder zijn leiding niet meer schuldig zal maken?
In de afgelopen maanden, met de PvdA in de oppositie, is er méér steun voor de voorstellen van de SP van die kant gekomen dan in alle jaren waarin de PvdA regeerde en alle, werkelijk álle voorstellen van onze kant van de hand gewezen heeft. De SP zal ook in de toekomst élk sociaal voorstel van PvdA en CDA steunen. Wij zeggen niet "Dat kan niet goed zijn, want het is niet van ons", wij zijn níet bevooroordeeld, wij zijn onze wellicht wat al te rigide houding uit het verre verleden al láng kwijt. Ons gaat het om één ding: een sociale samenleving. Alles wat dááraan bijdraagt, krijgt gegarandeerd onze steun. Daar mag iedereen ons aan houden.

Maar ik wil graag de anderen houden aan de verwachtingen die zij wekken. Wouter Bos heeft gezegd dat hij uitstel wil van de invoering van het nieuwe zorgstelsel. Ik ben het hartgrondig met hem eens. Het nieuwe zorgstelsel komt er niet om de zorg beter te maken, maar om ook dit deel van de publieke sector als product in de markt te zetten. Het nieuwe zorgstelsel is niet logisch. Het is ideologisch. Het is paars-plus, pimpelpaars. Daarom wil de SP graag meehelpen om uitstel van invoering van dit heilloze zorgstelsel te regelen. Maar: wil de PvdA de SP helpen om van uítstel ook áfstel te maken? Kiest de PvdA met de SP voor een ander, bijdetijds zorgstelsel; een zorgstelsel gebaseerd op solidariteit van rijk met arm, gezond met ziek, jong met oud, met optimale voorzieningen en premie naar draagkracht? Zal de PvdA na de verkiezingen mét ons voor die koers kiezen? Kunnen we nu – in tegenstelling tot acht jaar Paars – wél rekenen op de PvdA? Wil de PvdA met ons samen de zorg nu echt de aandacht en de steun geven die ze volgens een overweldigende meerderheid van de Nederlandse bevolking verdient? Ons voorstel ligt al op tafel, doorgerekend door het Centraal Planbureau en betiteld als het meest sociale van alle plannen op dit terrein. Wij willen zaken doen, wie doet er mee, wordt het liberaler of socialer in dit land?
Die vraag stel ik ook als het gaat om actie tegen de schandalige verhoging van de nominale premies in de zorg. De mensen schrikken zich een ongeluk. Onze telefoons staan roodgloeiend. Ze vinden het schaamteloos. Ik geef ze groot gelijk – en verwijs ze naar Balkenende. Fatsoen moet je doen, zegt die – om vervolgens mensen met weinig geld diep in de problemen te brengen. Ik roep u en iedereen op om uw boosheid te laten blijken. We starten onze actie 'Tweemaal nominaal is één schandaal'. Ik roep andere politieke partijen, die ook zéggen dat ze vinden dat dit echt niet kan, aan deze actie mee te doen. Na de woorden nu de daden!

(▸ Naar de actie 'Tweemaal nominaal is één schandaal')

De komende tijd moeten natuurlijk meer zaken extra aandacht krijgen.
Ik noem garanties voor het wegwerken van de wachtlijsten in de zorg en het erkennen van "het recht op zorg"; ik noem het bij de tijd brengen van ons onderwijs, dat onder acht jaar Paars en één jaar Pimpelpaars tot onder het gemiddelde niveau van de geïndustrialiseerde wereld is gedonderd; ik noem het vlot trekken van het vastgelopen integratieproces (waar het parlement op voorstel van de

SP nu eindelijk een onderzoek naar instelt); ik noem de absolute noodzaak om effectieve maatregelen te nemen ter bevordering van de veiligheid, in de ruimste zin van het woord, dus bescherming tegen criminelen maar ook tegen onveilige situaties.

Veel aandacht zal er ook moeten zijn voor de ouderen en de mensen met een handicap. Overal hoor ik Balkenende praten dat we het nu maar wat minder moeten doen omdat we dan beter voor onze bejaarden later kunnen zorgen. Beste Balkenende, ik vind het prachtig – maar moeten we niet eerst beginnen met het zorgen voor onze bejaarden van nu?
Vooral die oude mensen die na een lang leven van hard werken nu altijd maar moeten wachten? Wachten op een aangepast huis, op een rolstoel, op de wijkverpleegster, op de huursubsidie, op een operatie, een plek in het verpleeghuis?
Ik hoop later ook bejaard te mogen worden en ik hoop werkelijk dat er ook voor mij gezorgd zal worden. Maar niet over de rug van de ouderen van nu! Kom op zeg!

Het laatste punt waarbij ik wil stilstaan is de economische ontwikkeling. Na jaren van economische voorspoed, hebben we nu de wind tegen. Hoe hard en hoe lang is niet duidelijk.
Sommige economen wijzen op mogelijke tekenen van herstel, anderen waarschuwen dat de economische winter langer kan duren dan velen hopen.
Heel veel heb je niet aan die voorspellingen. Economen lijken veel op de Erwin Krollen, Helga's van Leur en Peter Timofeeffen. Ze hebben de Elfstedentocht nog niet voorspeld of ze laten je de schaatsen alweer in het vet zetten.
Maar nóg erger zijn de vertegenwoordigers van ondernemend Nederland. Bij de eerste de beste tegenwind, na jaren de wind méé te hebben gehad, verschijnen ze op de televisie om met een donker gezicht te zeggen dat ú het gedaan hebt en ú dus ook zult moeten bloeden.
Matig de lonen, snij in de collectieve sector, en geef extra gul subsidies en belastingkortingen aan de particuliere ondernemingen.

Mag ik de heren erop wijzen dat de winsten in het achterliggende decennium hoger waren dan ooit in de geschiedenis?

Mag ik ze erop wijzen dat onze lonen al sinds jaar en dag een gematigde ontwikkeling kennen?
Mag ik ze erop wijzen dat in de tijden van particuliere voorspoed schandalig gesneden is in de collectieve voorzieningen?
Kortom: mag ik ze erop wijzen dat ik niet op hun gezeur en getreur zit te wachten, maar op hun daden, waaronder het juist nu inzetten van de in de afgelopen jaren verworven winsten?
Ondernemers die zich tegenwoordig graag "'maatschappelijk verantwoord optreden" toedichten, kunnen zich nu als zodanig bewijzen.
Dus kom niet aan met ontslagen en bedrijfsverplaatsingen, maar kom met extra investeringen om de economie een steuntje in de rug te geven.
Wél beuren als het goed gaat, maar níet steunen als het slechter gaat – dat is níet verantwoord, dat is ónverantwoord ondernemen.

De overheid heeft natuurlijk ook een eigen taak in deze economisch mindere tijd. Ook voor haar geldt dat investeren juist nu extra effectief is. In zorg en onderwijs, in openbaar vervoer en veiligheid, in het op peil houden en brengen van de lage inkomens, in het gelijkmatiger maken van de inkomens.
De overheid moet ook duidelijk maken dat massaontslagen nu níet kunnen. Níet in het bedrijfsleven, níet bij de overheid, níet bij de semi-overheid. Wie de werkloosheid niet wil laten groeien, moet er ook niet aan meewerken!

Natuurlijk kan niet alles. Het zijn tijden waarin een beroep gedaan mag worden op de vakbeweging om mee te denken en mee te helpen. Maar laten de bonden tegen de ondernemers zeggen dat voor niets de zon opgaat. Als de lonen worden gematigd, moeten de ontslagen worden gestopt. Als het inkomen minder groeit dan gewenst, dan moet de veiligheid op de werkvloer en de sociale zekerheden voor de werknemers extra worden beschermd. Als op de giro minder geld komt, moet de publieke sector extra aangekleed worden. Zodat iedereen weet dat we kiezen voor samen uit en samen thuis, in plaats van voor de lusten voor weinigen en de lasten voor velen.

Natuurlijk kan nu ook niet alles, omdat de overheid moet uitgaan van een structureel begrotingsevenwicht. Over een langere periode moeten we proberen inkomsten en uitgaven in

evenwicht te houden. Socialisten zijn als Zeeuwen: knap zuinig. Elke uitgegeven euro moet eerst ergens verdiend worden, zo zit dat.
We hebben inmiddels ons verkiezingsprogramma op de nieuwe berekeningen van het Centraal Planbureau aangepast. We hadden het makkelijker dan andere partijen die bij de afgelopen verkiezingen nog beweerden dat de hoogste prioriteit lag bij het versneld wegwerken van de staatsschuld.
Daarover zeiden wij toen wat we nu nog vinden – en inmiddels de meeste partijen met ons: onzin. We moeten van de staatsschuld af, maar niet ten koste van een nog hogere maatschappelijke schuld.
Een lagere staatsschuld door langere wachtlijsten in de zorg, slechter onderwijs voor onze kinderen, minder veiligheid op straat en minder geld voor ontwikkelingssamenwerking, dat is de zaak voor de gek houden.
Nu de economie tegenzit, kiezen we er heel nadrukkelijk voor om niet weer geld te gaan uitdelen als overheid. We hadden al geen behoefte aan ongerichte lastenverlichtingen, we hebben dat nu nog minder.
We hebben zeker nu het tegenzit, geen enkele zin om de allerrijksten te sparen en de allerarmsten te treffen.
Dus willen we graag, zeker nu we het geld echt nodig hebben, wat meer inkomstenbelasting van de allerrijksten, een wat groter deel van de winst van bedrijven, wat minder subsidie voor villabewoners, wat extra bijdragen van mensen die veel geld verdienen op de Beurs of anderszins in de vermogenssfeer goed boeren. Juist nu moeten we kiezen voor eerlijker delen.
Wij doen dat, daaraan mag iedereen ons houden. De vraag is wat anderen willen. Willen we dit land de komende jaren nog liberaler, nog egoïstischer maken? Of maken we het socialer, herstellen we het besef dat zonder solidariteit een beschaafde samenleving niet houdbaar is? Daarom gaat het op 22 januari, daarom gaat het in 2003.

Het nieuwe jaar is vijf dagen oud. Er zal nog heel veel gaan gebeuren. In de grote wereld, in dit kleine land. Er zijn veel dreigende wolken – maar dat is geen reden om pessimist te zijn of cynicus te worden. Want samen weten we ook dat het morgen beter kan worden dan het vandaag is. Als

mensen hun hoofden en harten op de juiste manier gebruiken, dan gloort er hoop voor de toekomst. Voor ons hier, voor anderen ver weg. Oorlog, onderdrukking, uitbuiting, geweld, tweedeling, ongelijkheid zijn geen van God gegeven fenomenen waaraan niets te doen is. Wij mensen maken onze eigen geschiedenis. Ik geloof dat we het samen beter kunnen maken. Dat probeer ik ook aan te geven in een nieuw boek dat komende vrijdag verschijnt en dat niet voor niets "Nieuw optimisme" heet. Bij het maken ervan heb ik hulp gehad van een aantal vrienden, onder wie Huub Oosterhuis. Het was goed dat ze me dwongen mijn gedachten op papier te zetten, nu zoveel mensen graag willen weten wie de lijsttrekker van de SP is en waar ie voor staat. En vooral: wat de SP is en wat de SP wil.
Zaterdag ligt het in de boekhandel.
Nieuw optimisme… aan het begin van een nieuw jaar.
Ik geloof in de noodzaak en mogelijkheid van nieuw optimisme. Voor de grote wereld. Maar ook voor de kleine wereld, die we ook allemaal hebben. Want, een mens is óók meer dan alleen wereld-, staats-, en medeburger.
Ik wens u toe dat het nieuwe jaar voor u allen een jaar zal zijn dat de moeite waard is om geleefd te worden.
Gelukkig nieuwjaar!